

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

KONAČNA ODLUKA

O DOPUŠTENOSTI

Zahtjeva br. 59138/00
Jovan MOMČILOVIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 29. kolovoza 2002.
godine u vijeću sastavljenom od

- g. C.L. ROZAKIS, *predsjednik*
- g. B. BONELLO,
- g. P. LORENZEN,
- gđa N. VAJIĆ,
- gđa S. BOTOCHAROVA,
- g. V. ZAGREBELSKY
- gđa E. STEINER, *suci*
- i. g. E. FRIBERGH, *Tajnika Odjela*

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev koji je podnesen 30. svibnja 2000.
godine,

uzimajući u obzir djelomičnu odluku od 27. rujna 2001.,
uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena država i odgovor na
očitovanje koji je dostavio podnositelj zahtjeva,
nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelj, g. Jovan Momčinović je hrvatski državljanin, rođen 1935. i živi u Beogradu. Pred sudom ga zastupa g. Marko Baletić, odvjetnik iz Beograda. Tuženu državu zastupa njezina zastupnica gđa Lidija Lukina-Karajković.

A. Okolnosti predmeta

Činjenice predmeta iznesene od stranaka mogu se sažeti kako slijedi:

Podnositelj je rođen na teritoriju današnje Hrvatske. Živio je u Splitu, u Dalmatinskoj županiji. U srpnju 1991. on i njegova supruga otišli su u Tuzlu (na teritorij bivše Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine – u to doba dijela Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije) u posjet kćerki. Tokom posjeta eskalirao je oružani sukob na širem području Dalmacije. Nakon toga rat je zahvatio i druge dijelove Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Podnositelj i njegova supruga odselili su u Beograd.

U ožujku 1999. podnositelj je, u skladu sa "Postupkom za individualni povratak osoba koje su napustile Hrvatsku" (u daljnjem tekstu: Postupak za individualni povratak), pred Veleposlanstvom Republike Hrvatske u Beogradu podnio zahtjev za povrat u Hrvatsku. Postupak za individualni povratak uređuje povratak u Hrvatsku osoba koje su hrvatski državljani ali nemaju hrvatske identifikacijske isprave. Kako je podnositelj napustio teritorij današnje Hrvatske u srpnju 1991., neposredno prije nezavisnosti Hrvatske, hrvatske isprave, poput putovnice ili osobne iskaznice, nisu mu nikada bile izdane. U gore navedenom zahtjevu podnositelj je naveo da je hrvatski državljanin i da je rođen na teritoriju današnje Hrvatske te da je u njoj živio do 1991.

Prema Vladi, podnositelj je podnio svoj zahtjev dana 29. ožujka 1999., u vrijeme kada je Beograd bio izložen svakodnevnom bombardiranju. Zbog sigurnosnih razloga, djelovi arhive Konzularnog odjela Veleposlanstva Republike Hrvatske premješteni su u sjedište veleposlanstva. Preostali djelovi arhive premješteni su u prostorije Ministarstva vanjskih poslova u Zagrebu.

Vlada priznaje da je zahtjev podnositelja registriran, ali tvrdi da nije pronađen u arhivi Konzularnog odjela. Prema mišljenju Vlade, spis predmeta je vjerojatno izgubljen tokom preseljenja arhive.

Prema podnositelju, on je podnio svoj zahtjev 13. ožujka 1999., a ne 29. ožujka 1999. On navodi da je 24. ožujka 1999. započeo napad NATO na Beograd te da je Veleposlanstvo Republike Hrvatske zatvoreno, tako da nije niti mogao podnijeti zahtjev nakon tog dana.

Nikakva odluka nije donesena glede tog zahtjeva.

Dana 15. siječnja 2001. podnositelj je, putem Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji, ponovo podnio isti zahtjev pred Veleposlanstvom Republike Hrvatske.

Podnositelj navodi da je 21. veljače 2001. ušao u Hrvatsku i prijavio svoje prebivalište u Plaškom, gdje je tražio i dobio osobnu iskaznicu i putovnicu.

Dana 14. ožujka 2001. Ministarstvo unutarnjih poslova obavijestilo je veleposlanstvo u Beogradu da je podnositelj hrvatski državljanin.

Dana 23. ožujka 2001. Helsinški odbor obavijestio je podnositelja da može podnijeti zahtjev za izdavanje putnog lista za povrat u Hrvatsku.

Prema Vladi, podnositelj nije podnio taj zahtjev pred Veleposlanstvom Republike Hrvatske u Beogradu.

B. Mjerodavno domaće pravo

Mjerodavne odredbe Zakona o upravnim sprovima ("Narodne novine" br. 53/91) propisuju slijedeće.

Članak 26 omogućava stranci koja je podnijela zahtjev pred upravnim organom da pokrene upravni spor pred Upravnim sudom u slijedećim situacijama:

1. Ukoliko drugostupanjski organ nije u roku od 60 dana donio rješenje o žalbi stranke protiv prvostupanjskog rješenja, stranka može zatražiti da se to rješenje donese, i ako drugostupanjski organ ne donese rješenje u daljnjem roku od 7 dana, stranka može pokrenuti upravni spor.
2. Ukoliko prvostupanjski organ nije donio rješenje, a protiv tog rješenja žalba nije dopuštena, stranka može neposredno pokrenuti upravni spor.
3. Ako prvostupanjski organ nije donio rješenje u roku o 60 dana, a protiv tog rješenja postoji pravo žalbe, stranka ima pravo obratiti se svojim zahtjevom drugostupanjskom organu. Protiv rješenja drugostupanjskog organa stranka može pokrenuti upravni spor, a može ga uz uvjete iz stavka 1. pokrenuti i ako taj organ ne donese rješenje.

Mjerodavni dijelovi "Postupka za individualni povratak osoba koje su napustile Republiku Hrvatsku, ("Narodne novine" br. 92/98) propisuju slijedeće:

(...)

1. Zahtjev za povratak podnosi se izjavom danom u zapisnik ili pismenim putem konzularnom uredu (veleposlanstvo ili generalni konzulat) Republike Hrvatske u državi u kojoj osoba koja traži povratak ima boravište.

(...)

5. Kada se zahtjev za povratak temelji na ispravi koja ne dokazuje hrvatsko državljanstvo, ali može služiti stjecanju hrvatskog državljanstva (isprave iz točke 4.) diplomatsko predstavništvo zahtjev s priloženim dokumentima odmah dostavlja Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske koje provodi postupak za stjecanje hrvatskog državljanstva.

Kada Ministarstvo unutarnjih poslova utvrdi da je zahtjev osnovan, donijet će, po mogućnosti u roku od dva, a najkasnije u roku od tri mjeseca, rješenje koje dostavlja nadležnom diplomatskom predstavništvu radi izdavanja putnog lista za povratak u Republiku Hrvatsku podnositelju zahtjeva.

(...)

PRIGOVORI

Podnositelj prigovara na temelju članka 3. stavak 2. Protokola br. 4 Konvencije da mu je, zbog činjenice da mu nisu izdane isprave za ulazak u Hrvatsku, povrijeđeno njegovo pravo na uđe na teritorij svoje zemlje.

Podnositelj dalje prigovara na temelju članka 8. Konvencije da mu je povrijeđeno pravo na poštivanje obiteljskog života jer, u skladu sa Postupkom za individualni povratak, zahtjev za povratak se može podnijeti samo individualno, a ne od strane cijele obitelji.

On također prigovara na temelju članka 14. Konvencije da je žrtva diskriminacije na osnovi svog srpskog porijekla.

PRAVO

1. Podnositelj prigovara da su ga hrvatske vlasti onemogućile da uđe u Hrvatsku, premda je hrvatski državljanin. On ukazuje na povredu članka 3. stavak 2. Protokola br. 4 Konvencije, koji glasi kako slijedi:

"Nitko ne smije biti lišen prava da uđe na područje države čiji je državljanin."

Vlada prvo tvrdi da je podnositelj propustio iscrpiti domaća sredstva. Ona iznosi da se zahtjev za povrat u Hrvatsku podnosi pred hrvatskim diplomatskim predstavništvom. Predstavništvo šalje predmet Ministarstvu unutarnjih poslova koje je obvezno u roku od dva, iznimno tri, mjeseca utvrditi da li je podnositelj hrvatski državljanin. Ukoliko ministarstvo utvrdi da je podnositelj već upisan kao hrvatski državljanin, ono o tome obavještava diplomatsko predstavništvo pred kojim je podnesen zahtjev. Predstavništvo potom poziva podnositelja da podnese zahtjev za putni list za povrat u Hrvatsku.

Međutim, ukoliko Ministarstvo unutarnjih poslova ne donese odluku u propisanom roku, podnositelj može, u skladu sa Zakonom o upravnim sporovima, budući da nema prava žalbe u tom slučaju, neposredno pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom.

Vlada tvrdi da podnositelj u ovom predmetu, iako je mogao pokrenuti upravni spor, to nije učinio. On je time onemogućio domaće vlasti da otklone bilo kakvu moguću povredu njegovih prava.

Podnositelj tvrdi da nema domaćeg pravnog sredstva koje bi trebalo iscrpiti u odnosu na Postupak za individualni povratak osoba u Hrvatsku. Nadalje, budući da mu je bio onemogućen ulazak u Hrvatsku, on nije mogao podnijeti bilo kakav zahtjev pred hrvatskim vlastima.

Glede merituma zahtjeva, Vlada iznosi da činjenice predmeta pokazuju da je podnositelj hrvatski državljanin, što je utvrđeno od strane Ministarstva unutarnjih poslova. Nakon toga, podnositelj je obaviješten da može podnijeti zahtjev za putnim listom za povrat u Hrvatsku, no on to nikada nije učinio.

Budući da je podnositelj u međuvremenu, u veljači 2001. ušao u Hrvatsku i dobio svoje identifikacijske isprave, uključujući i putovnicu, nije mu bilo onemogućeno da uđe u Hrvatsku. Iz tih razloga Vlada poziva Sud da proglasi ovaj dio zahtjeva očito neosnovanim.

Podnositelj tvrdi da je 21. veljače 2001. ušao u Hrvatsku bez identifikacijskih isprava. On navodi da je ušao u Hrvatsku nakon više od dvije godine od podnošenja njegovog prvog zahtjeva pred Veleposlanstvom Republike Hrvatske u Beogradu. Nakon ulaska u Hrvatsku nije bio u mogućnosti prijaviti svoje prebivalište u Splitu, gdje je živio prije nego što je napustio Hrvatsku, zato što mu je otkazano stanarsko pravo na stanu u Splitu. Umjesto toga morao je prijaviti svoje prebivalište u Plaškom, gdje je rođen. Na taj način on je spriječen u slobodnom izboru svog prebivališta.

Sud ne nalazi neophodnim utvrditi da li je podnositelj ispunio uvjet iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, zato što je zahtjev u svakom slučaju nedopušten iz slijedećih razloga.

Sud bilježi da je podnositelj doista bio i u mogućnosti ući u Hrvatsku, iako nije imao nikakve hrvatske isprave. Sud dalje bilježi da, premda on tvrdi da je taj čin bio nezakonit, podnositelj nije bio gonjen radi toga. Nadalje, kad se našao u Hrvatskoj, dobio je hrvatske identifikacijske isprave, uključujući i putovnicu, bez ikakve odgode.

Sud smatra da u tim okolnostima on ne može tvrditi da je žrtva povrede prava da uđe na teritorij svoje zemlje.

Glede podnositeljevog prigovora da nije bio u mogućnosti prijaviti svoje prebivalište u Splitu, Sud smatra da podnositelj nije podnio nikakve dokumente koji bi ukazivali na povredu njegovih konvencijskih prava.

Slijedi da je taj dio zahtjeva očito neosnovan te da mora biti odbačen u skladu sa člankom 35., stavci 3. i 4. Konvencije.

2. Podnositelj prigovara da je povrijeđeno njegovo pravo na poštivanje obiteljskog života jer, prema Postupku za individualni povratak, zahtjev za povratak može biti podnesen samo od strane pojedinca, a ne od strane cijele obitelji. Poziva se na članak 8. Konvencije koji glasi kako slijedi:

"1. Svatko ima pravo na poštivanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih."

Sud smatra da, imajući u vidu činjenice predmeta, nema pojave povrede članka 8. Konvencije.

Slijedi da ovaj prigovor mora biti odbačen u skladu sa člankom 35., stavci 1. i 4. Konvencije zbog neiscrplivanja domaćih pravnih sredstava.

3. Podnositelj također prigovara da se Postupak za individualni povratak primjenjuje samo na osobe srpskog porijekla te da to predstavlja povredu prava na nediskriminaciju prema članku 14. Konvencije, u vezi sa člankom 3. Protokola br. 4. Članak 14. Konvencije glasi kako slijedi:

"Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalni ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost."

Sud bilježi da se Postupak za individualni povratak primjenjuje na sve osobe koje su napustile Hrvatsku i koje, iako su hrvatski državljani, nemaju hrvatske identifikacijske isprave, i žele se vratiti u Hrvatsku.

Sud stoga ne nalazi nikakvu indikaciju bilo kakve diskriminacije protivne članku 14. Konvencije.

Slijedi da je ovaj prigovor očito neosnovan te da mora biti odbačen u skladu sa člankom 35. stavci 3. i 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

Proglašava ostatak zahtjeva nedopuštenim.

Erik FRIBERGH
Zamjenik Tajnika

Christos ROZAKIS
Predsjednik